

BİBLİYOGRAFYA :

Muñüddin İsfizârî, *Ravzâtü'l-cennât* (nşr. Muhammed Kâzım İmâm), Tahran 1338-39 hş., I, 407-414; Hândmîr, *Habîbü's-siyer* (nşr. Celâleddin Hümâî), Tahran 1333 hş., IV, 335; Rieu, *Catalogue of Persian Manuscripts in the British Museum*, London 1879-83, I, 181^b, 183^a; III, 1046^a; Storey, *Persian Literature*, London 1970, 1/1, s. 293; Felix Tauer, "Timurlular devrinde tarihçilik" (trc. Ahmed Ateş), *TTK Belleten*, XXIX/113 (1965), s. 49-69; Zeki Velidî Togan, *Tarihî Usûl*, İstanbul 1985, s. 200-201; W. Barthold, "Abdürrezzâk", *IA*, I, 109; a.m.f., Mohammad Shafi, "Abd al-Razzâk al-Samarqandî", *El²* (İng.), I, 90-91; C. P. Haase, "Abd al-Razzâq Samarqandî", *Elr.*, I, 158-160.

ORHAN BİLGİN

Abdülbaşit
Muhammed
Abdüssamed

lerin devlet veya hükümet başkanları tarafından çeşitli nişanlarla taltif edildi. Bunlar arasında Suriye devlet başkanı (1956), Fas kralı (1961), Lübnan devlet başkanı, Malezya başbakanı (1965) ve Mısır devlet başkanı (1988) tarafından verilen nişanlar anılabilir.

1951-1982 yılları arasında Kahire İmam Şâfiî Camii'nde, 1982'den ölümüne kadar da Hüseyin Camii'nde *kâri** olarak görev yaptı. 1983 yılında parlamento kararıyla kurulan Kur'an-ı Kerîm Hâfiz ve Kâriileri Derneği'nin (Nikâbetü muhaffizî ve kurrâi'l-Kur'âni'l-Kerîm) başkanlığına getirildi. el-Mekâriü'l-Mısıriyye'nin de şeyhi olan Abdülbaşit Abdüssamed 30 Kasım 1988'de Kahire'de vefat etti.

Kur'an-ı Kerîm tilâvetinde Mısır tarzının önde gelen temsilcilerinden biri sayılan ve dünyanın her tarafındaki müslümanların heyecan ve huşû içinde dinledikleri Abdülbaşit Abdüssamed özellikle tiz sesi ve uzun nefesiyle tanınmıştır. Bir nefeste en yüksek perdeden 45-50 saniye devam eden müstesna okuyuşları hâfizalarda silinmez bir iz bırakmıştır. Abdülbaşit, muhtelif sûre ve âyetler yanında Mısır, Suudi Arabistan ve Kuveyt radyoları için Âsım kıraatinin Hafs rivayeti, Fas radyosu için de Nâfi kıraatinin Verş rivayetiyle tertil* üzere Kur'an-ı Kerîm'in tamamını bantlara okumuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed Şarkâvî—İsmâil Abdürrezzâk, *Şavt mine's-semâ' el-kârî eş-şeyh 'Abdülbaşit 'Abdüşşamed*, Kahire 1386/1966 (ayrıca Abdülbaşit Abdüssamed'in kendi yazdığı özgeçmişinden (DİA dokümantasyon arşivi) ve büyük oğlu Muhammed Abdülbaşit'in verdiği şifâhi bilgilerden faydalanılmıştır).

AHMET ÖZEL

ABDÜSSAMED el-PELİMBÂNİ

(عبدالصمد البلمباني)

XVIII. yüzyılda yaşayan
Semmâniyye tarikatına mensup
Malezyalı âlim ve mutasavvıf.

Sumatra'nın Pelimbenk şehrinde doğdu. Hayatının büyük bir kısmını Arabistan'da bilhassa Mekke ve Tâif'te geçirdi. Semmâniyye tarikatının kurucusu Muhammed es-Semmân'a (ö. 1190/1776) intisap etti. Akaid ve mantıkla ilgili *Zühretü'l-mürîd fî beyâni kelîmeti't-tevhîd* adlı Malayca eserini, Ahmed ed-Demenhûrî'nin Mekke'de verdiği derslerde aldığı notlardan derlemiş; Gazzâlî'nin *İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn*'ini *Seyrû's-sâlikîn* (Mekke 1306; Bulak 1309), *Bidâyetü'l-hidâye*'sini *Hidâyetü's-sâlikîn* (Mekke 1287; Bombay 1311) adıyla Malayca'ya tercüme etmiştir. 1779'da başlayıp 1788'de Tâif'te tamamladığı *Seyrû's-sâlikîn*'de *İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn*'in bazı yerlerini kısaltmış, bazı bölümlerine de ilâveler yapmıştır.

Abdüssamed'in *'Urvetü'l-vuşkâ ve silsiletü üli'l-ittikâ'* adlı evrâd mecmuası ile *er-Râtib ve Naşihatü'l-müslimîn* isimli Arapça iki risâlesi daha vardır. Müslümanları kâfirlere karşı cihada davet eden nasihatlerden ibaret olan son risâle, anonim Açe şiiiri "Hikâyet Prang Sabî"nin yazılmasında etkili olmuştur. Bu şiirlerin değişik şekilleri, XIX. yüzyılın sonları ile XX. yüzyılın başlarında Açeliler'in Hollandalılar'a karşı verdiği bağımsızlık mücadelesinde elden ele dolmuşlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Harîrizâde, *Tibyân*, II, 140^b-142^b; Serkis, *Mu'cem*, II, 1284; John Bousfield, "Islamic Philosophy in South-East Asia", *Islam in South-East Asia* (ed. M. B. Hooker), Leiden 1983, s. 95, 126; P. Voorhoeve, "Abd al-Şamad al-Palimbânî", *El²* (İng.), I, 92; A. J. Piekaar, "Atjêh", *El²* (İng.), I, 739-747.

NİHAZ AZAMAT

ABDÜSSELÂM EFENDİ, Mardîni

(1786-1843)

Mardin'de müftülük yapmış olan
Hanefî âlimi.

Mardin'de doğdu. Babası Seyyid Ömer Efendi'dir. Tahsilini Mardin, Diyarbekir, Halep, Şam, Mısır ve İstanbul'da tamamladı. Daha sonra Mardin'e dönerek müftülük yaptı, ayrıca öğretimle de

ABDÜRREZZÂK es-SENHÜRİ

(عبدالرزاق السنهري)

(bk. SENHÜRİ, Abdürrezzâk Ahmed).

ABDÜSSAMED,**Abdülbaşit Muhammed**

(عبدالباسط محمد عبدالصمد)

(1927-1988)

Mısırlı tanınmış hâfiz ve kâri.

Asıl adı Abdülbaşit Muhammed Abdüssamed olmakla birlikte Türkiye'de daha çok Abdüssamed diye tanınmıştır. Kinâ vilâyetine bağlı Erment'te doğdu. On yaşında Kur'an-ı Kerîm'i ezberledi. On dört yaşında Esfünül-metâine'de Muhammed Selim Hamâde'den Kur'an ilimleri ve *kırâat-ı seb'a**'yı tahsil etti. Daha sonra Kahire'de el-Meâhidü'l-Ezheriyye müdürü Abdülfettâh el-Kâdî'den *kırâat-ı aşereyi* tamamladı. Mısır'ın Said bölgesinde Kur'an okuyuşuyla tanındı.

1951'de Kahire'ye gitti ve Seyyide Zeyneb, İmam Şâfiî, İmam Hüseyin, Sultan Ebü'l-Alâ ve İmam Rifâî camilerinde Kur'an okudu. Aynı yıl Kahire radyosunda Kur'an okumaya başladı. Sesi ve okuyuş tarzıyla kısa sürede büyük ilgi göyerek şöhrete kavuştu. Çeşitli dinî, millî gün ve merasimler münasebetiyle bazı ülkelerin devlet başkanları, enformasyon bakanları veya bazı özel kurum ve şahısların daveti üzerine, başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere Afrika'dan Uzakdoğu'ya kadar birçok İslam ülkesini, Amerika Birleşik Devletleri ve bazı Avrupa ülkelerini ziyaret etti; buralarda Kur'an-ı Kerîm okudu. Gittiği bazı ülke-